

Türkiye ve Avrupa'daki Turist Rehberliği Meslek Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması*

Araştırma Makalesi/ Research Article

Mustafa ÖZ

Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı/ Instructor, Ministry of National Education

e-mail: mustafaoz242@outlook.com

Uğur CEYLAN

Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu/
Assoc. Dr., Kütahya Dumlupınar University, School of Tourism and Hotel Management

e-mail: ugur.ceylan@dpu.edu.tr

Özet

Turist rehberleri ölkelerin tarih, kültür, gelenek, görenek ve diğer tüm turistik unsurlarının tanıtımında oldukça önemli role sahiptirler ve ölkelerin birer kültür elçileridir. Bu çalışmanın amacı Türkiye ile Avrupa'daki turist rehberliği eğitim sistemlerinin kanun, yönetmelik, uygulamalar ve müfredatlar bazında karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, Avrupa'da 33 ölk ve 1 bölgeden turist rehberliği eğitim sistemine yönelik sanal ortamlar, veri tabanları, yazılı kaynaklar ve meslek odalarından veriler elde edilmiştir. Bu verilerden eğitim sistemine ilişkin kriterler belirlenmiş ve Türkiye'deki turist rehberliği eğitim sistemiyle benzerlik ve farklılıkların karşılaştırılması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler gruplandırılarak, benzerlikler ortaya konulmuştur. Avrupa'da birçok ölkede kabul edilmiş ve uygulanmakta olan AB EN standardizasyonu bulunmasına rağmen, eğitim sistemi, uygulama ve çıktılarında kabul görmüş bir standart bulunmamaktadır. Türkiye'de turist rehberliği mesleğine yönelik kanun, yönetmelik ve eğitim uygulamaları Avrupa'daki birçok ölkenin uygulamalarından daha kapsamlı olduğu belirlenmiştir. FEG üyesi Avrupa ölkelerinde turist rehberliği eğitiminde öğretilen derslerin çeşitliliği konusunda bir standart bulunmamaktadır. FEG üyesi Avrupa ölkelerinin çoğunda rehberlik eğitimi kurslarda ya da okullarda eğitim şeklinde verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turist Rehberi, Turist Rehberliği Eğitim Sistemi, Türkiye, Avrupa.

Makalenin Künyesi/ Article Information: Öz, M. & Ceylan, U. (2024). Türkiye ve Avrupa'daki Turist Rehberliği Meslek Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması, *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (1), 19-38.

*Bu çalışma Doç. Dr. Uğur CEYLAN danışmanlığında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda 2023 yılında tamamlanan "Türkiye ve Avrupa'daki Turist Rehberliği Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Comparison of Tourist Guidance Training System in Türkiye and Europe

Abstract

Tourist guides have a very important role in promoting the history, culture, traditions, customs and all other touristic elements of the countries and are cultural ambassadors of the countries. The aim of this study is to compare the tourist guide education systems in Turkey and Europe on the basis of laws, regulations, practices and curricula. For this purpose, data were obtained from virtual environments, databases, written sources and professional chambers regarding the tourist guide education system from 33 countries and 1 region in Europe. From these data, the criteria for the education system were determined and the similarities and differences with the tourist guide education system in Turkey were compared. The obtained data were grouped and similarities were revealed. Although there is EU EN standardization accepted and implemented in many countries in Europe, there is no accepted standard in the education system, practice and outcomes. It has been determined that the laws, regulations and training practices for the tourist guiding profession in Turkey are more comprehensive than the practices of many countries in Europe. There is no standard in FEG member European countries regarding the diversity of courses taught in tourist guide training. In most FEG member European countries, guidance training is provided in courses or schools.

Keywords: Tourism, Tourist Guide, Tourist Guide Education System, Türkiye, Europe.

Giriş

Turizm sektöründe hizmet kalitesinin ve müşteri memnuniyetinin artırılması, ülke imajını gelişmesi, sektörde iyi eğitim görmüş, donanımlı, kalifiye personel ile gerçekleşmektedir. Turist rehberliği gibi tam zamanlı misafir iletişimi gerektiren mesleklerde bu memnuniyete ulaşmak, bir dizi standardı oluşturmaktan geçmektedir. Sektörün tüm alanlarında olduğu gibi turist rehberliği konusunda da rehberin sahip olduğu yetkinlik, hizmet kalitesini ve memnuniyeti etkilemektedir. Bu yetkinliğe ulaşmak, sahip olunan yeteneğin yanı sıra alınan bir dizi eğitimden geçmekle mümkündür. Birçok meslekte olduğu gibi profesyonel turist rehberi olmak, zorunlu bir mesleki eğitimi gerektirmektedir (Temizkan ve Ergün, 2018).

Turist rehberliğinde eğitimin gerekliliğinin fark edilmesiyle birlikte dünya genelinde farklı eğitim içerikleri ortaya çıkmıştır. Meslekle ilgili uluslararası bir eğitim standardı oluşturulamadığından, her ülke kendi imkân ve ihtiyaçları doğrultusunda turist rehberi yetiştirme yoluna gitmiştir. Türkiye gibi tarihi, kültürel ve doğal unsurları yoğun turizm ülkelerinde, sahip olunan bu potansiyelin misafire, gerçek anlamıyla aktarılabilmesi için turist rehberlerine büyük sorumluluk düşmektedir. Bu durumun bilincinde olan Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye'deki turist rehberlerinin taşıması gereken özellikleri, bilmesi gereken konuları, sahip olması gereken nitelikleri bir standart haline getirmek için yönetmelik ve meslek kanunu geliştirmiştir. Bu kanuna bağlı olarak Türkiye'de oturmuş bir turist rehberliği eğitim sistemi bulunmaktadır. Tıpkı Türkiye'de geliştirilmiş sistem gibi, Avrupa'da da turist rehberliği konusunda kısmen geliştirilmiş bir sistem bulunduğu söylenebilir. Avrupa Birliği'nin birçok ülkeden oluşması nedeniyle, standartlaşmış eğitimin uygulandığı ve uygulanmadığı ülkeler mevcuttur. Avrupa ülkelerinde standartlaşmaya gidebilmek için Avrupa Turist Rehberleri Dernekleri Federasyonu (FEG) tarafından EN 15565 kodlu kanun hazırlanmıştır. Avrupa da pek çok ülke bu standarda uygun rehberlik eğitimi vermektedir. Eğitimde başarılı olan rehberlerine sarı, yeşil ve mavi rozetlerle seviyeli yetki dağıtmaktadır (Koç, 2023).

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki turist rehberliği meslek eğitim sistemi ile Avrupa'daki eğitim sistemini karşılaştırılarak benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya konulmasıdır. Böylece uluslararası bir turist rehberliği meslek eğitim sistemi geliştirilmek istenirse, bu çalışmadan elde edilen veriler standardın sınırlarının

belirlemesi konusunda kaynak oluşturabilecektir. Ayrıca ileride konu ile ilgili yapılacak akademik çalışmalarda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Turist Rehberliği Mesleği ve Tarihsel Gelişimi

Turist rehberliği mesleği turizm sektörü içinde oldukça kilit bir göreve sahiptir. Cumhuriyetin ilanından beri yabancı dil konuşabilen gayrimüslimler tarafından yürütülen bir meslektir. Zaman ilerledikçe yabancı dil bilen Türk vatandaşlar tarafından da icra edilmeye başlamıştır. 2012'ye gelindiğinde çıkarılan meslek kanunu sayesinde, meslek yasallaşarak resmi bir meslek haline gelmiştir (Kılıç, 2016). Turist rehberi için farklı tanımlar yapılmaktadır. Dünya Turist Rehberleri Federasyonu'na göre "Turist rehberleri konuşabildiklerini ispat ettikleri dillerde kılavuzluk eden ve destinasyondaki doğal ve kültürel miras noktaları hakkında bilgiler aktaran kişiler" olarak tanımlanmaktadır (www.ktb.gov.tr). Avrupa Turist Rehberleri Birliği'nin (European Federation of Tourist Guides Associations – FEG) tanımına göre ise turist rehberleri, "ülkelerdeki resmi kurum ve kuruluşlar tarafından onaylanmış turist rehberi çalışma kartına sahip, talep edilen dilde destinasyonların doğal, kültürel ve tarihi güzelliklerini aktaran kişilerdir" (Türkmen, 2016). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın tanımında ise turist rehberi, 02.07.1986 tarih ve 19152 sayılı Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliğinin 1. maddesinde yer aldığı üzere "Ülkemizi yerli ve yabancı misafirlere en iyi şekilde tanıtan ve onlara seyahatleri boyunca yardımcı olan ve doğru bilgiler veren kişi" olarak ifade edilmektedir (www.resmigazete.gov.tr). 2012 yılında yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nda ise turist rehberliği mesleği "Seyahat acentesi adına, kişi veya grup halindeki yerli veya yabancı turistleri önceden talep edilen dilde, ülkenin kültür, tarih, çevre, doğa, sosyal ve/veya diğer değerleri ile kültür ve turizm stratejilerini dikkate alarak tanıtip gezdirilmesi veya seyahat acentelerinin tur programlarında yer aldığı gibi yürütülüp acente adına gerçekleştirilmesi" şeklinde yer almaktadır (www.tureb.org.tr).

Yüzyıllardır insanlar, güvenlik gibi riskleri ortadan kaldırabilmek için bölgelere hâkim kılavuzlara ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçlarla birlikte artık turist rehberliği, kitlesel seyahatlerin başlamasıyla tarihsel süreçte yerini almıştır (Çakır, 2010). Dünya üzerinde yazılı kaynaklara girmiş ilk rehberler Mısırlı rahiplerdir. Antik dönemde ise en çok seyahat eden uygarlığın Romalılar olduğu bilinmektedir. M.Ö. 600'lerde başlayan olimpiyat oyunlarına Romalıların ilgisi büyük olmuştur bu durum seyahatin de başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Anadolu'da doğan ve hayatını bu coğrafyada devam ettiren, tarih ve coğrafya konusunda dönemin tanınan tarihçi-yazar Herodot, gezip gördüğü yerlerin kültür ve geleneklerini anlatarak tanıtan ilk rehberlerden olmuştur. Kendisi, kültür turizmi konusunda da öncülerden biri kabul edilmektedir (www.tureb.org.tr).

Turizm sektörü ve turist rehberliği mesleği, endüstri devriminden bu yana günümüzdeki niteliğe benzer olarak uygulanmaktadır. Literatürde turizmin babası olarak kabul edilen Thomas Cook, 1841 yılında Leicester-Loughborough arasında trenle 570 kişiyi at yarışlarını izlemek için taşıyarak ilk "organize tur" kavramının ortaya çıkmasını sağlayan kişidir. Thomas Cook, bu geziyle beraber insanlar için seyahatler düzenleyerek para kazanabileceğini keşfetmiştir (Ahipaşaoğlu, 2002). 20. yüzyılın başlangıcında İngiltere'de Londra Kulesi ve Windsor Şatosuna yapılan rehberli gezilerle birlikte, bazı acenteler rehber çalıştırmaya başlamıştır. Turist rehberlerinin 1930'dan itibaren eğitime ve teşkilatlanmaya başlaması ile birlikte grup seyahatleri ve kitlesel

hareketlerin başlamasıyla profesyonel turist rehberliği hizmetinin gerekliliği ortaya çıkmıştır (caro.org.tr).

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında turist rehberliği mesleğinin başlangıç adımları atılmaya başlanmıştır. İstanbul'un Osmanlı Devleti'nin başkent olarak kullanılması ve Hristiyanlar için de inanç açısından seçkin bir konuma sahip olmasından ötürü Hristiyanlığa inanan kişiler tarafından ziyaret edilen cazip bir şehir olmuştur. 1839 yılında Tanzimat Fermanı hukuki ve mali güvencelerin gelmesiyle birlikte eğitim, ticaret gibi alanlarda Avrupa ile ilişkiler artmış ve bununla beraber ulaşımdaki gelişmelerden dolayı, İstanbul'a gelen ziyaretçi sayısı ve yerleşen misafir sayısı artmıştır. Sonraki süreç içerisinde Orient Express seferlerinin başlamasıyla birlikte turist sirkülasyonu artmış ve beraberinde rehberlik hizmeti de önemli bir noktaya ilerlemiştir (Çakır, 2010).

29 Ekim 1890'da "Seyyahine Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname" ile mesleğe yasal bir düzenleme getirilmiştir (Ahipaşaoğlu, 2002). Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923 yılında bir grup aydınının çabalarıyla "Türkiye Seyyahin Cemiyeti" turizm alanında hizmete başlayan ilk teşkilat olma özelliğini taşımaktadır. Örgütün amacı, çevirmenlik mesleğini yapanların, yabancı misafirlere yapacağı olumsuz propagandaları engellemek amacıyla faaliyet göstermiştir. Bu örgütteki kişiler gönüllü rehberlik ve çevirmenlik yapmışlardır. Sonrasında bu örgütün adı "Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu" olarak değişikliğe uğramıştır (Kozak vd., 2012).

8 Kasım 1925 yılında 2730 sayılı "Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edenler Hakkında Talimatname" yayınlanmasıyla birlikte turist rehberliği mesleği ile ilgili yeni kurallar belirlenmiştir (Akbulut, 2006). 1928 yılında dünyadaki ekonomik kriz Türkiye'yi de etkilemiş, turizm faaliyetleri Türkiye'de de bitme noktasına gelmiştir. Bu olumsuz süreçte rehberlerin bir kısmı mesleği bırakma kararı almışken, 1928 yılında İstanbul İktisat Müdürlüğü tarafından rehberlik kursu düzenleneceğini duyurmuştur. Sınavda başarılı olanlarla birlikte ilk kez sınavla rehber olunmaya başlanmıştır. Başarılı olan rehber adayların sayısı 50 kişiden oluşmaktadır.

1935 yılında belediyeler, turizm şubeleri kurmuş ve aynı yıl rehber kursu açılmış olup toplamda 53 kişi kursta başarılı olmuştur. 1928 yılından 1950 yılına kadar rehberlik mesleği bu hususlar içerisinde sürmüştür (Polat, 2001). 1960 yılında Türkiye'ye gelen misafirlerin artmasıyla birlikte rehber sayıları da artmıştır. 1965 yılında Turizm Bakanlığı, turistlerin fazla ziyaret ettiği İstanbul, İzmir ve Antalya'da rehberlik kursları açmış ve rehber yetiştirmeye başlamışlardır. Öğrenci birliklerinin verdiği rehber kartına "amatör", bakanlığın verdiği çalışma kartları ise "profesyonel çalışma kartı olarak isimlendirilmiştir. Her iki rehber grubu da aynı haklara ve sorumluluklara sahip olmuşlardır.

1983 yılında "Profesyonel Tercüman Rehber Yönetmenliği" çıkarılmış, profesyonel ve amatör ayrımı meydana gelmiştir. Ancak bu ayrımın yarattığı olumsuz durumlardan dolayı 1986 yılında yayınlanan "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" ile bu ayrım ortadan kalkmıştır. 1995 tarihinde ise üniversitelerin turist rehberliği bölümünü bitirenlerin Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavı'ndan (KPDS) en az 70 almaları ve uygulama gezilerini de başarıyla tamamlamaları halinde "Profesyonel Turist Rehberi Çalışma Kartı" verilmesi mümkün kılınmıştır (Akbulut, 2006).

Tablo 1: Profesyonel Turist Rehberinin Turistlere Aktarmakla Sorumlu Olduğu Konular

Tarih	Ulusal tarih, dinler ve sanat tarihi, geçmiş uygarlıkların politik durumları, sosyal yapıları, günlük yaşamları, dini yaşamları, savaş ve barışları, mimari tarzı, mitoloji, arkeolojik kazılar, eserlerin sınıflandırılması, sergilenmesi, tarihlendirme yöntemleri ve tarihi eser kaçakçılığı.
Coğrafya	Dağlar, ormanlar, akarsular, göller, denizler, yer altı zenginlikleri ve iklim
Ekonomi	Ekonomik yapı, ekonomik durum ve tarımsal yapı
Yaşam	Kent ve köy hayatı, hukuki yapı, eğitim öğretim durumu, sendikal durumlar, gelenek ve görenekler, müzik, halk bilimi, dans, giyim, yemek, basın-yayın, TV tartışmaları, kadın sorunları, çocuk ve insan hakları, düşünce ve konuşma özgürlüğü ve suç işleme oranları
Politika	Ülkedeki politik geçmiş ve mevcut durum ve uluslararası ilişkiler
Sanat	Edebiyat, tiyatro, bale, sergiler, sezonluk kutlama ve gösteriler

Kaynak: Genç, 1992.

Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği Eğitimi

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Fidan, 2012). Eğitimin, önceden yapılan tüm tanımlar arasında üç ortak yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi, ikincisi bireylerin davranış değişiklikleriyle kendi yaşam biçimlerini oluşturulması, üçüncüsü ise eğitimin bir süreç olduğudur (Ural ve Pelit, 2002). Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin iyi eğitim almış, kalifiye, işine karşı motivasyonu yüksek ve sektörde çalışmaya istekli insan kaynağı oluşturması önemlidir (Ağaoğlu, 1991).

Turizm sektöründeki en önemli iş kollarından biri profesyonel turist rehberliği mesleğidir. Turistler gezdikleri destinasyonu tanımak isterler. Bu açıdan turistleri gezdiren ve bölgeyi tanıtan turist rehberlerinin eğitilmiş olması ülke imajının oluşması konusunda oldukça önemlidir (Olçay, 2008). Turizm sektöründe eğitimin amaçları; yerel halkta turizm bilincinin oluşturulması, hizmet verimliliğinin artırılması, personelin mesleki yeterlilik kazandırılması ve niteliklerinin artırılmasıdır. Bu amaçla turist rehberliği mesleği eğitimi üniversitelere bağlı, bilimsel bir yapı kazanmış ve turist rehberlerinin niteliklerinin gelişmesi sağlanmıştır (Arslantürk, 2003).

Türkiye'de turist rehberliği eğitimi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde verilmektedir. Örgün eğitim üniversitelerde önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmektedir (Ulama, 2015). Lisans, önlisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleri sırasında Turizm Bakanlığı'nın ve meslek kanununun zorunlu kıldığı Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı, meslek etiği ve meslek dersi, Türkiye'nin tarihi ve turizm coğrafyası, Genel Türk tarihi ve kültürü, Türk dili ve edebiyatı, Arkeoloji, Mitoloji, Sanat tarihi, ikonografi, Dinler tarihi, Genel sağlık bilgisi, ilk yardım, sağlık turizmi, turist sağlığı, İletişim becerileri, Anadolu medeniyetleri tarihi, Türk halk bilimi ve geleneksel Türk el sanatları, Türkiye'nin flora ve faunası, doğa tarihi, Turizm sosyolojisi, Müzecilik dersleri verilmektedir. Bu derslere ilave olarak da kişisel gelişime yönelik dersler üniversiteler tarafından verilmektedir. Yaygın eğitim 2012 yılına kadar Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilmiş olup, 2012 yılında turist rehberliği meslek yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte ihtiyaç duyulan bölgelerde ve dillerde, TUREB tarafından sertifika programları şeklinde verilmektedir.

Avrupa’da Turist Rehberliği Eğitimi

Dünyada Turist rehberliği mesleğinin kökeni çok eski tarihlere dayanmaktadır. Ülkeler kendi ihtiyaçlarına cevap verecek süre ve nitelikte eğitim sistemleri geliştirmiştir. Bunun sonucu olarak dünya üzerinde pek çok turist rehberliği eğitimi süresi ve niteliği ortaya çıkmıştır. Avrupa’da pek çok ülkede rehber yetiştirme eğitimlerinin standartları ve nitelikleri oldukça yüksektir. Avrupa birliği standartları dâhilinde turist rehberi olmak isteyen kişiler, yeterli eğitimleri aldıklarını belgeleyerek ilgili kuruma teslim etmesinin ardından mesleğe başlayabilmektedir (Tangüler, 2002). Dünyada hala turist rehberliği mesleğini yapmak için düzenlenmiş bir rehberlik eğitiminin zorunlu olmadığı ülkeler bulunmaktadır. Zorunlu eğitim verilen ülkelerde, eğitimin süresi farklılık göstermektedir. Eğitim sürelerine bakıldığında en kısa eğitim süresi 3 hafta ile Güney Afrika Cumhuriyeti’nde, en uzun süreli eğitim ise 5 yıl ile Arjantin’de verilmektedir. Türkiye’nin turizm rakibi Yunanistan’da ise bu eğitim 3 yılda verilmektedir (Ahipaşaoğlu, 2002).

Profesyonel turist rehberliği eğitimi kapsamında FEG (Avrupa Turist Rehberleri Birliği)’in yaptığı araştırmaya göre Fransa, Portekiz, Danimarka ve Slovenya’da hem ulusal hem de bölgesel rehberlik lisansı uygulaması yer almaktadır. Fakat Avusturya, Yunanistan, Macaristan, İskoçya, Hollanda ve İrlanda’da profesyonel turist rehberliği mesleğini yürütmek için sadece ulusal rehberlik lisansı bulunmaktadır. Tüm ülkelerde bakanlık ve müdürlükler gibi resmî kurumlar tarafından gerekli değerlendirmeler yapılmakta, eğitimler genelde üniversite gibi eğitim kurumları ile birlikte yürütülmekte ve ardından yeterlilik belgesi verilmektedir. Avrupa’da pek çok ülkede eğitimin ardından yazılı sınav yapılmakta iken bazı ülkelerinde ise yazılı değerlendirmenin yanı sıra sözlü değerlendirme yapılmaktadır. Kuzey Avrupa Ülkeleri’nin (İzlanda hariç) hepsinde ise yalnız yazılı değerlendirme yapılmaktadır. Portekiz, İspanya, Yunanistan ve İtalya’da sözlü sınav sadece anlatıma dayalı iken, diğer ülkelerde ise anlatımın yanı sıra, adaylar uygulama sınavına da girmektedir. İspanya ve İtalya hariç bütün ülkelerde eğitim kurslar aracılığı ile verilmektedir. Kurslar genelde, mesleki deneyime sahip rehberlerden derlenen pratik bilgilere dayalı olarak akademik öğretim elemanları tarafından verilmektedir. Londra’da pratik ve teorik kursların tüm eğitmenleri, alanlarında yetkin profesyonel turist rehberlerinden oluşmaktadır. Macaristan’da turist rehberliği eğitimi gastronomi ve tur yönetimi ile sentezlenmiştir. İngiltere ve Belçika hariç tüm ülkelerde en az 1 yabancı dili iyi derecede bilme zorunluluğu bulunmaktadır.

Türkiye, Fransa, Almanya, Yunanistan, Hollanda ve Norveç’te turist rehberliği eğitimi ücretsiz olarak verilmektedir. Hem üniversite programları hem de yetkili kuruluşların kurslarında rehber adayları yalnızca uygulama gezilerinin ücretlerini kendileri karşılamaktadır. Fakat Danimarka gibi eğitimin ücretli verildiği ülkelerde bulunmaktadır. Dünyada pek çok ülke turist rehberliği mesleğinin uygulanmasında sahip olunan bilgilerin güncel tutulmasının önemini fark etmiştir. Bu yüzden Avusturya, İngiltere ve Danimarka sürekli eğitimi zorunlu kılmıştır. Ayrıca bazı ülkeler de periyodik olarak yeterlilik sınavları yapılmaktadır. Örneğin, Kanarya Adaları 2 yılda bir, İsveç ve İngiltere’de Cambridge Rehberleri ise 5 yılda bir yeterlilik sınavı yapmaktadır (Temizkan, 2010).

Literatürde turist rehberliği üzerine birçok çalışma yer almaktadır. Turist rehberliği mesleği ve eğitimi ile ilgili farklı konularda çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar turist rehberliği meslek sorunları (Ercenk, 1992; Ap ve Wong, 2001; Güzel vd., 2014; Pelit vd., 2023), eğitim sorunları ve değerlendirilmesi (Cohen, 1985; Duman ve Milyıl, 2008; Temizkan ve Ergün, 2018;) turist rehberliği kanunu, mevzuatı ve tarihi (Zengin vd.,

2017; Çokişler, 2021; Kaya ve Yetgin, 2021; Gazelci ve Gazelci, 2021; Çokişler, 2023), turist rehberlerinin rolleri (Güzel, 2007; Köroğlu, 2013), farklı ülkelerde turist rehberliği araştırması (Chowdhary ve Prakash, 2008; Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013; Nyahunzvi ve Njerekai 2013; İstanbullu Dinçer vd., 2017; Tanrısever vd., 2019; Koç, 2023).

Yöntem

Bu araştırmanın amacı Türkiye'deki turist rehberliği meslek eğitimi ile Avrupa ülkelerinin meslek eğitim sisteminin karşılaştırılmasıdır. Ayrıca, bu konuda literatürdeki eksiklik giderilerek kaynak oluşturma amacı taşımaktadır. Türkiye'nin turist rehberliği eğitiminin mevzuatsal olarak değerlendirilmesine olanak sağlarken, Avrupa'daki turist rehberliğiyle kıyaslama olanağı da sağlamaktadır. Avrupa ile Türkiye'deki turist rehberliği eğitiminin benzerlikleri ve farklılıklarının ortaya konulması hususunda yapıla gelmiş çalışmalara oranla daha fazla ülkede daha fazla kriterin incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Hali hazırda yetersiz olan mevcut çalışmalarda ortaya konulan kriter kısıtlılığını arttıracak olması açısından bu çalışma özgün olma niteliği taşımaktadır.

Bu çalışma, türü itibarıyla nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, yorumlayıcı yaklaşıma dayanmaktadır. Nitel araştırma, yapılandırılmamış gözlem, yapılandırılmamış görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada literatür taramanın yanı sıra nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi (içerik analizi) kullanılmıştır. Araştırma verileri Eylül-Ekim 2022 tarihleri arasında ilgili ülkelerin web sitelerinden elde edilmiştir. Veri toplama resmi web sayfalarının taranması (çalışma alanında yer alan ülkelerin/bölgenin tamamı), araştırma alanında yer alan ülkelerin turist rehberlikleri birliklerine e posta (Ermenistan ve Finlandiya), telefon (İrlanda, Malta, Macaristan ve GKRY) gibi erişim yöntemleriyle ulaşıp kaynak talep edilmesi, kaynak dokümanların taranması yollarıyla gerçekleştirmiştir. Telefon ve e posta ile erişim sağlanan ülkelere kaynaklara ulaşılabilecek web siteleri sorulmuş olup, ayrıca mülakat yapılmamıştır. Veriler halka açık web sitelerinden alınması nedeniyle etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmanın çalışma alanını Avrupa kıtasında yer alan 44 ülke oluşturmaktadır. Zaman, bütçe ve bazı ülkelerdeki turist rehberliği uygulama eksikliği nedeniyle çalışma alanı olarak Avrupa Turist Rehberi Dernekleri Federasyonu (FEG)'e bağlı 33 ülke ve 1 bölge seçilmiştir. Bunun nedeni FEG'in Avrupa kıtasında merkezi bir birlik olması ve turist rehberliği konusunda tüm ülkelere destek olan bir kuruluş olmasıdır. Avrupa'daki tüm ülkelerin profesyonel turist rehberliği eğitim sistemleri olduğu düşünülmesine rağmen birçok ülkenin bu konudaki kanun, yönetmelik vb. unsurlarına hem yazışma hem de internet üzerinden ulaşamamıştır. Dolayısıyla merkezi konumda yer alan ve Avrupa ülkelerinin bu alanda yaklaşık %77'sini yönlendiren FEG üzerinden çalışma alanı belirlenmiştir, FEG'in 2023 yılı itibarıyla 28 tam ve 6 kısmi dernek üyesi vardır.

Araştırma yapılırken veri toplama aşamalarında birtakım kısıtlarla karşılaşmıştır. Buradaki kısıtların en önemli olan kısmı, maddi kaynakların yetersiz olmasıdır. Ayrıca Avrupa ülkelerinin yazılı kaynakları erişmek, özellikle yabancı dil kısıtı (İngilizce, Almanca, Fransızca gibi yaygın diller dışında ve bu diller dışında sadece ana dilde düzenlenmiş web sitelerinde) sebebiyle araştırma yapmayı zorlaştırmaktadır. Web ortamındaki bilgilerin yetersizliği ayrıca bir kısıttır. Bazı ülkelerin mevzuatlarına erişim döviz cinsinden ücretli olduğu gözlenmiştir. Ayrıca bazı ülkelerde (Almanya ve

İngiltere) eyalet yapısı olduğundan bir bütünlük olmaması bilgiye erişimde zorlayıcı olmaktadır.

Bulgular ve Yorumlanması

Bu bölümde elde edilen veriler içerik analizi ile tablolaştırılmış ve bu tabloların yorumlanması sağlanmıştır.

Tablo 2: Turist Rehberliği Mesleğine Yönelik Kanun ve Yönetmelikler

Ülke	Meslek Kanunu/ Meslek Yönetmeliği	Kurum Kuruluşlar
Türkiye	6326 Sayılı Kanun	Kültür ve Turizm Bakanlığı - TUREB - Bölge Odaları- Üniversiteler
Almanya	EN 15565	BVGD Alman Ulusal Turist Rehberleri Derneği
Avusturya	Avrupa Standardı EN13809	Avusturya Ekonomi Odaları- Austriaguides-Viyana Rehberler Odası ve Salzburg Rehberler Odası- Üniversiteler
Galler	Avrupa Standardı EN15565	Karadağ Turist Rehberleri Derneği- Devlet Komisyonu -Turizm Bakanlığı
İngiltere	Avrupa Standardı EN15565	GÜİLD Turist Rehberliği Enstitüsü
İrlanda	Ulaşılamamıştır *	ATGI İrlanda Turist Rehberleri Derneği- Üniversiteler
Kuzey İrlanda	Ulaşılamamıştır *	Turist Rehberliği Enstitüsü, NITGA, Kuzey İrlanda'daki Turizm Birliği, Visit Belfast
İskoçya	Avrupa ve İngiliz Standardı olan EN/BS 15565	STGA İskoç Turist Rehberleri Derneği
Londra	Avrupa Standardı CEN 15565	Turist rehberliği Enstitüsü-Londra Turist Rehberleri Birliği (APTG)- Üniversiteler
Çek Cumhuriyeti	Ticaret Ruhsatı Yasası	Eğitim, Gençlik ve Fizik Bakanlığı -Çek Cumhuriyeti Rehberler Birliği
Danimarka	Bulunmamaktadır	TF- Üniversiteler
Ermenistan	Bulunmamaktadır	RA Ekonomi Bakanlığı Turizm Komitesi, AAPTG
Estonya	Ulaşılamamıştır *	Tallinn Rehber Derneği- Üniversiteler
Fransa	Avrupa Standardı NF EN 15565-Turizm Kanunu'nun R221-1, R 221-2	Kültür Bakanlığı -Milli Eğitim Bakanlığı-FNGIC- Üniversiteler
Finlandiya	Ulaşılamamıştır *	Finlandiya Turist Rehberi Dernekleri Federasyonu -Helsinki Oppaatry - Helsingfors Auktoriserade Turistguider rf. - Üniversiteler
Hollanda	Bulunmamaktadır	GUIDOR Hollanda Ulusal Rehberler Derneği- Üniversiteler
İspanya	Avrupa Standardı EN 15565-Endülüs Mevzuatı-İspanyol Mevzuatı	Eğitim, Kültür ve Spor Bakanlığı-CEFAPIT-Yerel yönetimler- Üniversiteler
İsveç	CEN 15565-SveGuide Kriterleri	Visita- Sve Guide-. FSAG- Üniversiteler
İtalya	Avrupa Mevzuatını içeren 97/2013 (mad. 3) yasası ve Ulusal Turizm Yasası 217/83	ANGT Ulusal Turist Rehberleri Derneği, GTI- Üniversiteler
İzlanda	No. 45/2007	Eğitim ve Kültür Bakanlığı -ASÍ- İzlanda Turist Rehberleri Derneği- Üniversiteler
Karadağ	Turizm Kanunu 35. Madde	Karadağ Turist Rehberleri Derneği-Devlet Komisyonu -Turizm Bakanlığı
GKRY (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi)	Avrupa Standardı CYS EN 15565(2008)	Turizm Bakanlığı-CTGA- Üniversiteler
Kosova	Bulunmamaktadır	GUIDEKS
Letonya	Dernek Tüzüğü	Letonya Ekonomi Bakanlığı Turizm Departmanı -LPGA- Üniversiteler
Macaristan	Ulaşılamamıştır *	MAGYAR Macar Turist Rehberleri Derneği-MIE
Malta	Ulaşılamamıştır *	Malta Turizm Otoritesi'-MUTG-ITS- Üniversiteler
Polonya	Ulaşılamamıştır *	Krakow Kent Konseyi-KIT-Turist Rehberleri Dernekleri Federasyonu
Portekiz	Avrupa Standardı EN 15565	SNATTI-Portekiz Ulusal Turizm Kurulları - Lizbon Turizm Kurulu - Üniversiteler

Romanya	Ulaşılamamıştır *	ProGuide-Yerel Nitelikli Turist Rehberi-ekonomi bakanlığı
Rusya	Ulaşılamamıştır *	Rusya Federasyonu Devlet Komitesi-Rehberler-Tercümanlar, Tur Rehberleri ve Tur Yöneticileri Derneği-RZP-AGPEiTM
Sırbistan	Sırbistan turizm kanunu Resmî Gazetede Sayı 17/2019	Sırbistan Turist Rehberleri Derneği - Sırbistan Turizm Kurulu -Belgrad Turizm Örgütü-Ticaret, Turizm ve Telekomünikasyon Bakanlığı
Slovenya	Avrupa Standardı EN 13809/2003	ARGOS-Sloven Ticaret Odası -yerel yönetimler
Ukrayna	EN 15565: 2008 Avrupa Standardı- Ukrayna Mevzuatı	VAG Tüm Ukrayna Rehberler Birliği-UTGA Ukrayna Turist Rehberleri Derneği
Yunanistan	Kalkınma Bakanlığı-Hükümet Gazetesi, 1375 / 25.10.2002	Turizm Bakanlığı -Panhelenik Turist Rehberleri Federasyonu-Bölge Birlikleri-Üniversiteler

* Bu ülkelerde turist rehberliğine yönelik kanun ve yönetmeliklere web sitelerinden ve resmî kurumlarından ulaşılamamıştır.

Ülkelere göre turist rehberliği mesleği konusunda bir kanun ya da yönetmeliğin bulunup bulunmadığı Tablo 2'de incelenmiştir. Türkiye'de olduğu gibi, Çek Cumhuriyeti, İspanya, İzlanda, Karadağ, Letonya, Sırbistan, Yunanistan'da da kendi geliştirdikleri kanun ve düzenlemeler bulunmaktadır. Almanya, Avusturya, Galler, İngiltere, İskoçya, Londra, GKRY, Portekiz ve Slovenya'da ise AB genel turist rehberi eğitimi standardı olan EN standartlarının farklı versiyonları ve kısmen revize edilmiş hali kullanılmaktadır.

Tablo 3: Turist Rehberliği Eğitimi Şartına Yönelik Bulgular

Ülke	Rehber Olmak İçin Eğitim Şartı	Rehberlik eğitimi almadan önce mezuniyet durumu	Eğitim Türü	Eğitim Süresi
Türkiye	Evet	Kurs ya da yüksek lisans eğitimi almak için lisans mezunu olmak ya da yükseköğretimde doğrudan turist/turizm rehberliği okumak	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	6 ay, 1-2-4 Yıl
Almanya	Hayır	Mezuniyet şartı aranmamaktadır	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	600 Saat
Avusturya	Evet	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	900 Saat 5-24 Ay
Galler	Evet	*	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	*
İngiltere	Evet	Ortaöğretim mezunu olmak	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	1-2 yıl
İrlanda	Hayır	Mezuniyet şartı aranmamaktadır	Turist Rehberliği Eğitimi Veren Kurumlar, Üniversiteler ve Kolejler	6 Ay
Kuzey İrlanda	Evet	*	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	*
İskoçya	Hayır	Mezuniyet şartı aranmamaktadır	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	680 Saat Teorik 7 Gün Uygulama - Sarı Rozet Eğitim Kursu 12 Haftadan 16 Haftaya
Londra	Evet	*	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	2 Yıl
Çek Cumhuriyeti	Hayır	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	141 Saat
Danimarka	Evet	*	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	60 AKTS Puanına Eşit Bir Yıllık
Ermenistan	Evet	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	5 Ay
Estonya	Hayır	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	*

Fransa	Eğitim-Deneyim	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	12-14 Hafta
Finlandiya	Evet	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	6-12 Ay
Hollanda	Hayır	Mezuniyet şartı aranmamaktadır	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	15 Ay
İspanya	Evet	Bazı bölgelerde yükseköğretim şartı bulunmaktadır	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	Bazı Bölgelerde İki Yıl, Üç Bölgede Yok
İsveç	Evet	*	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	8 Ay ile 1, 1/2 Yıl - 200 Saat
İtalya	*	3 yıllık üniversite diploması sahibi olmak	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	3 Ay ile 3 Yıl Arası Bölge İhtiyacına Göre
İzlanda	*	*	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	1 Yıl
Karadağ	*	Ortaöğretim mezunu olmak	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	3 Ay
GKRY	Hayır	Akademik geçmişe yönelik inceleme yapılmaktadır	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	693 Saat
Kosova	Evet	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	Kuruluşa Veya Bağışçıya Göre Farklılık Gösterir
Letonya	Evet	*	Okul + Kurs Beraber eğitim sağlamaktadır	Önce Bir Rehberlik Okuluna Kaydolması ve Birkaç Ay Sürebilen Kursun Tamamında
Macaristan	Evet	*	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	8 Ay ile 2 Yıl
Malta	Evet	*	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	2 Yıllık Tam Zamanlı ve 3 Yıllık Yarı Zamanlı Kurs- 250 Saatlik İş Deneyimi-120 AKTS
Polonya	Evet	*	Kurs ve Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	1 Yıl
Portekiz	Evet	Ortaöğretim mezunu olmak	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	8 ay, Haftanın 4 Günü-600 Saat
Romanya	Evet	Ulusal rehber için lise diploması	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	Bölgesel 7 Ay Üzerine 2 ay Ulusal
Rusya	*	Yükseköğrenim	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	250 Saat, 3 Modül
Sırbistan	Evet	Ortaöğretim mezunu olmak	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	*
Slovenya	Kısmen	Ortaöğretim mezunu olmak	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	2-3 Ay
Ukrayna	Evet	Yükseköğrenim bölümlerinden mezun olmak	Kurslar ile eğitim sağlanmaktadır	5 Ay- 620 Saat
Yunanistan	Evet	Ortaöğretim mezunu olmak	Okullar ile eğitim sağlanmaktadır	5 Yarıyıl- 1.090 Saat-35 Günlük Uygulama

* Bu ülkeler hakkında bilgiye ulaşamadım.

Turist Rehberi olabilmek için mesleki bir eğitim almanın zorunluluğunun bulunmasıyla ilgili bilgiler Tablo 3'te verilmektedir. Türkiye'de rehber olabilmek için eğitim görme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu açıdan ya Ön lisans, Lisans, Yüksek lisans, doktora derecesinde eğitim almanız gerekmekte ya da Bakanlığın izniyle TUREB' in açmış olduğu sertifika programına katılmanız gereklidir. Avrupa ülkelerine bakıldığında ise Almanya, İrlanda, İskoçya, Çek Cumhuriyeti ve Estonya ülkelerinde turist rehberliği 6 ay için eğitim almak zorunlu değildir, doğrudan sınava girebilmektedir. Slovenya'da ulusal rehber olmak için sadece yazılı ve uygulamalı sınava katılıp geçmek yeterli iken bölgesel rehber olabilmek için önce bir eğitim alma ve ardından sınavlara katılabilme imkânı bulunmaktadır. Geriye kalan tüm Avrupa ülkelerinde tıpkı Türkiye'de olduğu gibi rehber olmanın ilk şartı olarak bir rehberlik eğitimi alma görülmektedir.

Tablo 4: Turist Rehberliği Kriterleri

Ülke	Kriter	Yabancı dil zorunluluğu	Milliyeti	Çalışma Alanları
Türkiye	Ders- Uygulama- Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Almanya	Ders- Uygulama- Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Avusturya	Ders- Uygulama- Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Galler	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal - Bölgesel- Sürücü Rehberler
İngiltere	Ders- Uygulama	Hayır	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel- Sürücü Rehberler
İrlanda	Ders- Uygulama	Hayır	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Kuzey İrlanda	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal - Bölgesel
İskoçya	Ders- Uygulama	Hayır	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Londra	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal
Çek Cumhuriyeti	Ders- Uygulama	Hayır	Çekya Vatandaşı ve Oturma İzni Olanlar turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Prag
Danimarka	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal
Ermenistan	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal
Estonya	Ders- Uygulama	Hayır	*	Ulusal - Bölgesel
Fransa	Ders- Uygulama- Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal
Finlandiya	Ders- Uygulama- Dil	Evet	*	Ulusal - Bölgesel, Yurtdışı Rehberi, Kruvaziyer Rehberi
Hollanda	Ders- Uygulama- Dil	Evet	Tüm ülke vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal
İspanya	Ders- Uygulama- Dil	Evet (Bazı bölgelerde)	İspanyol ve AB vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Bölgesel
İsveç	Ders- Uygulama- Dil	Evet	İsveç ve AB vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
İtalya	Ders- Uygulama- Dil	Evet	İtalya, AB Vatandaşı veya Oturma İzni Olanlar turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
İzlanda	Ders	*	*	Ulusal
Karadağ	Ders- Uygulama	*	*	Ulusal
GKRY	Dil	Evet	*	Ulusal
Kosova	Uygulama-Dil	Evet	*	Ulusal
Letonya	Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Bölgesel
Macaristan	Ders- Uygulama-Dil	Evet	*	Ulusal
Malta	Ders- Uygulama	*	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal
Polonya	Ders- Uygulama	*	Polonya- Belarus, Kanada, Estonya, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Litvanya, Rusya, İspanya, Slovakya ve Ukrayna	Bölgesel
Portekiz	Ders- Uygulama-Dil	2. yabancı dil	*	Ulusal - Bölgesel
Romanya	Ders- Uygulama-Dil	2. yabancı dil	*	Ulusal - Bölgesel
Rusya	Ders- Uygulama-Dil	Evet	Sadece kendi vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Bölgesel
Sırbistan	Ders- Uygulama-Dil	Evet	Sırbistan ve AB vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal - Bölgesel
Slovenya	Ders- Uygulama-Dil	Evet	*	Ulusal - Bölgesel
Ukrayna	Ders- Uygulama	*	*	Bölgesel
Yunanistan	Ders- Uygulama-Dil	Evet	Yunanistan ve AB vatandaşları turist rehberi olabilmektedir	Ulusal

Turist rehberliği eğitiminde sertifika programının süresi ülkesel sertifika programlarında en az yediyüz ders saati, bölgesel sertifika programlarında ise bölge başına en az yüzelli ders saatidir. Üniversitelerde ise 1-2-4 yıl arası alınan eğitimin türüne göre değişiklik göstermektedir. Avrupa’da ise Tabloda da görüldüğü gibi, ülkeler ihtiyaçları doğrultusunda sistemler geliştirmiş olmaları ve belli bir standardın oluşturulamaması dolayısıyla eğitim süreleri nerede ise her ülkede değişiklik arz etmektedir.

Türkiye’de profesyonel turist rehberi olma kriterleri gereği önce eğitim alınmalı, eğitim başarı ile tamamlandıktan sonra uygulama turuna katılıp tamamlanmalı ve dil sınavından istenilen puan alınarak üç yeterlilik belgesi (turist rehberliği eğitimi, uygulama gezisi başarı belgesi ve dil yeterliliği) ile beraber Kültür ve Turizm Bakanlığına başvurulmalıdır. Tabloya göre Türkiye ile aynı kriterlerle lisans veren Fransa, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İsveç, İtalya, Macaristan, Portekiz, Romanya, Rusya, Sırbistan, Slovenya ve Yunanistan olduğu görülmektedir. İskoçya, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Karadağ, Malta, Polonya ve Ukrayna’da ders, sınav, uygulama kriterleri yer almaktadır. Diğer ülkelerde bu kriterleri biri ya da daha fazlası bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Turist Rehberliği Eğitiminin Müfredat Dersleri

Ülke	Dersler
Türkiye	Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı, Meslek etiği ve meslek dersi, Türkiye’nin tarihi ve turizm coğrafyası, Genel Türk tarihi ve kültürü, Türk dili ve edebiyatı, Arkeoloji, Mitoloji, Sanat tarihi, ikonografi, Dinler tarihi, Genel sağlık bilgisi, ilk yardım, sağlık turizmi, turist sağlığı, İletişim becerileri, Anadolu medeniyetleri tarihi, Türk halk bilimi ve geleneksel Türk el sanatları, Türkiye'nin flora ve faunası, doğa tarihi, Turizm sosyolojisi, Müzecilik
Almanya	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri: <i>Yaygın konular:</i> Teorik bilgi Eğitim, Rehberlik teknikleri ve becerileri, İş bilgisi ve becerileri Eğitim <i>Alana özgü konular:</i> Teorik bilgi (bölgenin mirasını ve sürdürülebilirliği), Çalışma koşulları <i>Uygulamalı eğitim:</i> Müzeler, Sanat galerileri, Tarihi yerler, Arkeolojik alanlar, Kutsal yerler dâhil, mimari ve kültürel öneme sahip yerler, Doğal miras alanları
Avusturya	Siyasi eğitimi içeren tarih (özellikle tarih öncesi, imparatorluk tarihi ve Avusturya tarihi), Kültür ve sanat tarihi, Yerel tarih ve folklor, Muhasebe ve işletme yönetimi dahil olmak üzere ekonomi ve sosyal bilimlerin temelleri, Ekonomik coğrafya dahil turizm coğrafyası, Turizm eğitim, Yabancı dillerde ve retorik ve davranışsal stratejide pratik alıştırmalar içeren rehberli turlar yapmak, Yasal çalışmalar, İlk yardım
Galler	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
İngiltere	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
İrlanda	İrlanda Tur Rehberliği (Ulusal, Bölgesel), İrlanda Doğal Mirası (Ulusal, Bölgesel) İrlanda Kültürü ve Ulusal Tur Yönetimi (Ulusal)
Kuzey İrlanda	Ulaşılamamıştır
İskoçya	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Londra	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Çek Cumhuriyeti	Sesle iletişim ve çalışma, hikâye anlatımı, Kılavuzun hazırlanması — mevzuat, bir rotanın nasıl tasarlanacağı ve planlanacağı, bilgilerle çalışma, Rehberin hazırlanması — atölye çalışması (rotaların oluşturulması), Bir kılavuzun hazırlanması — pratik topografya, Kutsal anıtlar, Laik anıtlar, Teknik anıtlar, Halka açık alan, Prag'ın Gelişimi, Charles Köprüsü, CAMP (Mimari ve Şehir Planlama Merkezi), Boş zaman, ilgi çekici yerler ve önemli şahsiyetler
Danimarka	Danimarka Tarihi, Danimarka Mimarisi, Danimarka Sanatı, Danimarka Kültürler Arası İletişim, Danimarka Tur Planlama Becerileri ve Yorumlama
Ermenistan	Tarih, Mimarlık, Coğrafya, Jeoloji, Ermeni Apostolik Kilisesi Tarihi, Minyatür ve El Yazmaları, Duvar Resimleri, Litografi, Ekonomi, Çapraz Taş Yapımı Tarihi ve Sanatı
Estonya	Rehberlik çalışmasına ilişkin temel bilgiler, İletişim psikolojisi ile ilgili temel bilgiler, Topluluk önünde konuşma ve konuşma tekniği, Estonya tarihi: kronoloji, dönemler, Tallinn'in tarihi, efsaneleri, Mimari stiller, terimler, Eski şehirde turların pratik olarak yürütülmesi; Videoyu gerçek zamanlı olarak kullanarak bir otobüs turunda rehberlik çalışması

Türkiye ve Avrupa'daki Turist Rehberliği Meslek Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması

Fransa	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Finlandiya	Rehberlik Hizmetlerinin Oluşturulması ve Uygulanması - Rehberlik Hizmetlerinde Mesleki Yeterlilik Eğitimi
Hollanda	Doğal ve kültürel-tarihi miras, Hollanda Tarihi, Resim Mimarisi, Kentsel Coğrafya, Planlama ve Mekânsal Planlama, Hollanda'nın Su Yönetimi, Hollanda manzaraları, Kırsal mimari, Doğa ve peyzaj yönetimi, Tarım ve bahçecilik
İspanya	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri - Bölgelere Göre Değişir
İsveç	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri - SveGuide kriterleri
İtalya	Sanat Tarihi – Arkeoloji – Coğrafya - Turizm Mevzuatı
İzlanda	İzlanda'nın Jeolojisi, Tarihi Ve Kültürü, Florası, Faunası, İş Dünyası ve İzlanda Toplumunu – Edebiyat - Sanatı Tarihi
Karadağ	16 farklı ders
GKRY	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Kosova	Kosova'da turist rehberi olarak yeterliliği elde etmek için resmi bir eğitim programı ve müfredatı henüz bulunmamaktadır
Letonya	Eğitimde yabancı dil, tarihi merkezler, kültürel ve tarihi objeler, kültür anıtları, ünlü kişilerin faaliyet yerleri vb. alanlarda bilgiler verilmektedir. *
Macaristan	16 Farklı Ders*
Malta	Dil, Saha ziyaretleri, Turist rehberliği ilke ve uygulamaları, Sanat Tarihi, Tarih Öncesi Siteler, Klasik – Ortaçağ, Turist Rehberliği ve Mirasın Yorumlanması için Dijital Teknolojiler, Turist Rehberleri için sürdürülebilir Turizm, Akdeniz Çalışmaları, Sitelerin ve Eserlerin Yorumlanması, Hareket Halinde Hikâye Anlatımı, Modern Avrupa Tarihi, Malta Adaları'nın Doğal Mirası, Şövalyeler Dönemi, Fransız Dönemi, Turist Rehberleri için Malta Ticareti, Turist Rehberleri için Araştırma Metodolojisi, Trekking ve Kırsal Yürüyüşler, İşe Yerleştirme, Malta Kültürü, Niş Turizm, İlk yardım, Çağdaş Malta, İngiliz Dönemi, Filmin Hedefi Olarak Malta, Uzun Deneme, Dijital İletişim ve Pazarlama
Polonya	Sanat tarihi, Polonya tarihi, Krakow tarihi, Çağdaş Krakow, Şehrin ve banliyö bölgesinin topografyası, Polonya ve bölgenin turistik ve gezi coğrafyası, Doğa ve korunması, Modern şehrin sorunları, Tur düzenleme metodolojisi ve tekniği, Psikoloji ve sosyolojide seçilmiş konular, Krakow çevresinde tematik ve metodik geziler
Portekiz	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Romanya	Seyahat acentesindeki aktivitenin tekniği, Restoran ve barda otel faaliyetinin tekniği, Ödeme araçları, Rehberlik etkinliğinin tekniği, Turizmde hukuk ve mevzuat, Seyahat acentesi bilgi sistemi, Pazarlama, Seyahat acentelerinde yazışmalar, İş hijyeni ve güvenliği, Sanat ve mimarlık tarihi, Romanya Coğrafyası
Rusya	Turizm endüstrisinin temelleri, Rusya Turizm Mevzuatı, Rehberin profesyonel standardı, Moskova'nın turistik kaynakları, Gezi ürününün hazırlanması ve tanıtımı, Rehberin mesleki faaliyetinin temelleri, Gezi kavramı, yapısı, gezilerin hazırlanması metodolojisi, Gezinin metodik yöntemleri, Modern teknik iletişim, Gezileri yürütme metodolojisi ve tekniği, Bir rehberin çalışmasında iletişim psikolojisi, Rehberin konuşma kültürü ve tekniği, Tur rehberinin temelleri - otobüs turlarının hazırlanması, Eğitim ve metodik otobüs ve yürüyüş turu, Rehberli turların temelleri - yürüyüş turlarına hazırlık, Turistlerin sorularına cevap verme tekniği, Eğitimsel ve metodolojik yürüyüş dersleri, Moskova kültürü tarihinden, Moskova tarihi, Moskova'nın mimarisi, Din Bilimlerinin Temelleri, Müze bilimi
Srbistan	Turizmin temelleri, Turizm kaynakları, Acentelik ve otelcilik, Turizmde turizm politikası ve mevzuatı, Ulusal tarih, Yabancı dil
Slovenya	Ulusal lisans için eğitim kursu yoktur. Bölgesel lisans için sınav sürecine katılmadan önce 2-3 aylık bir eğitim kursuna katılım gereklidir *
Ukrayna	EN 15565 Avrupa Standardı Müfredat Dersleri
Yunanistan	Yunanistan Tarihi, Yunanistan Arkeolojisi, Saha Gezilerinde Gerekli Uygulamalar, Sanat Tarihi, Coğrafya, Ekonomi, Gelenekler, Ulusal Konular, Din, Flora ve Fauna

* Bu ülkeler hakkında bilgiye ulaşamadık.

Turist rehberliği eğitiminin kapsamındaki dersler ülkelerin kılavuzluk, yol gösterme, bilgilendirme ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçilmekte ve dizayn edilmektedir. Tablo 5 incelendiğinde Türkiye'de turist rehberliği eğitimi için verilen dersler, sahip olduğumuz tarihi doku, kültür, gelenek görenek, dinsel çeşitlilik, doğal unsurlar, flora ve fauna, iklimsel yapı gibi unsurların aktarılması doğrultusunda seçilmiş bulunmaktadır. Genel olarak Avrupa ülkelerinde

de ulaşılabilen bilgiler her ülke ve eyaletin kendi ihtiyaç duyduğu dersleri vermeye yönelik çeşitlilik oluşturduğunu göstermektedir. Fakat FEG üyeleri temel alındığı için Avrupa standardı olan EN 15565 müfredatında yer alan tüm derslerin Türkiye'deki yeterlilik listesinde yer aldığını söylemek mümkündür.

Tablo 6: Turist Rehberliği Lisansının Geçerlilik Süresi ve Kart Yenileme Sıklığı

Ülke	Lisansın Geçerlilik Süresi	Kart Yenileme Sıklığı	Diploma/Sertifika
Türkiye	8 yıl üst üste eylemsiz olanların ruhsatnamesi iptal edilir	1 yıl	Ruhsatname, Çalışma Kartı
Almanya	*	*	Her bölgenin kendi rozeti vardır.
Avusturya	*	*	Rozet
Galler	*	1 yıl- 20 Saat Kurs-Konferans	Rozet
İngiltere	*	Kurs	Beyaz -Yeşil - Mavi Rozet
İrlanda	*	2 yıl -Dijital Medya Eğitimi ve Gösterimi	Beyaz-Mavi-Sarı
Kuzey İrlanda	*	*	Mavi- Yeşil-Beyaz
İskoçya	*	2 yıl -2 Günlük Eğitim Programı	Beyaz - Yeşil - Mavi - Sarı Rozet
Londra	*	*	Mavi Rozet
Çek Cumhuriyeti	*	*	Ulusal ve Prag Rozeti
Danimarka	*	*	Rozet
Ermenistan	Ömür Boyu	Yenileme Yok	Resmi bir rozet yoktur. Her turist rehberleri birliği veya seyahat acentesi kendi rozetini verir.
Estonya	*	1 yıl	Kart
Fransa	*	*	Kart
Finlandiya	*	1 yıl içerisinde 12 Tur Yapma	Rozet
Hollanda	*	1 yıl -CPD Programı Eğitimlerinin Birkaçına Katılma	Kart
İspanya	*	5 yıl	Her bölgenin farklı bir rozeti vardır
İsveç	*	*	Rozet
İtalya	*	*	Kart
İzlanda	*	*	Rozet
Karadağ	*	*	Kart
GKRY	*	1 yıl	Rozet
Kosova	*	*	Rozet
Letonya	*	1 yıl	Kart
Macaristan	*	*	Rozet
Malta	*	2 yılda Bir 1 günlük Oturum	Rozet
Polonya	*	3 Yıl ve 10 eğitime katılma şartı	Rozet
Portekiz	*	*	Rozet
Romanya	Ömür Boyu	*	Rozet
Rusya	*	*	Kart
Sırbistan	Ömür Boyu	1 Yıl	Rozet
Slovenya	*	*	Her bölgenin farklı bir rozeti vardır.
Ukrayna	*	1 Yıl	Rozet
Yunanistan	*	*	Rozet

* Bu ülkeler hakkında bilgiye ulaşamadım.

Türkiye'de 8 yıl üst üste eylemsiz olanların ruhsatnamesi iptal edilir. Eylemli turist rehberleri her yıl çalışma kartlarını yenilemeleri gerekmektedir. Galler, Estonya, Finlandiya, Hollanda, GKRY, Letonya, Sırbistan ve Ukrayna'da kart yenilme yıllık yapılmakta olup Galler'de yenileme şartı 20 Saat Kurs-Konferans almak iken diğerlerinde detaya ulaşılamamıştır. İrlanda, İskoçya ve Malta'da kart yenileme 2 yılda bir olup yenileme kurs ve eğitim alınarak gerçekleştirilmektedir. Polonya'da periyot 3 yıllıktır ve 10 eğitime katılma şartı aranmaktadır. İspanya'da ise 5 yılda bir güncellenir. Yenileme rutin bir prosedürdür, başka bir sınav ya da eğitime gerek yoktur. İngiltere de ise yenilemenin kurs olarak gerçekleştiği bilgisine ulaşılmamasına rağmen, sıklığına ulaşılamamıştır. Ermenistan'da lisansı yenilemeye gerek yoktur. Diğer Avrupa ülkelerinde ise yenileme hakkında bilgi bulunamamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmaya konu olan ülkelerdeki turist rehberliği eğitim sistemlerinde bazı benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Avrupa'da belirlenmiş bir rehber eğitim sistemi bulunmaması ve bu eğitimlerin bölge odaları tarafından gerçekleştirilip isteğe bağlı bırakılması, standardizasyonun gelişmesini engellemiştir. Avrupa ülkelerinde AB turist rehberliği genel standartları kabul edilmesine karşın uygun biçimde uygulanmamaktadır. Türkiye ve FEG üyesi Avrupa ülkelerinin turist rehberliği eğitimi karşılaştırıldığında ülke çaplı rehberler derneklerinin bulunması benzerlik taşımaktadır. Rehber olabilmek için genelde pek çok ülkede verilen eğitim teorik ve uygulama şeklinde gerçekleşmektedir. Yine yabancı dil bilme zorunluluğu rehber olmak için gereken kıstaslar arasındadır. Ayrıca çalışma alanları açısından bakıldığında da ülkelerin pek çoğunda ulusal ve bölgesel rehberlik yapılabildiği görülmektedir.

Dünyada turist rehberliğiyle ilgili çeşitli dernek, birlik oda gibi kuruluşlar mevcuttur. Ülkeler hem birlik oluşturmak hem bir standart geliştirebilmek hem de evrensel bir şemsiyenin parçası olabilmek için uluslararası kuruluşlara üye olmaktadır. Avrupa Turist Rehberi Dernekleri Federasyonu da bu kuruluşlara örnek olarak verilebilmektedir. Türkiye'nin de üye olduğu bu kuruluş Avrupa'da turist rehberliği mesleğinin bir şemsiyesi olarak dileyen ülkeleri bünyesine dâhil ederek bir birlik oluşturmayı amaçlamaktadır. Ülkeler ulusal birlik/dernek/odaların bulunmasının yanı sıra uluslararası çapta daha kapsamlı kuruluşlara üye olarak kendilerini ispatlama çabasına girmektedir. Elbette evrensellik bunu gerektirmektedir.

Ülkeler turist rehberliği eğitimi kapsamını belirlerken kendi ihtiyaçları doğrultusunda bir yapı oluşturup kendi mevzuatlarını geliştirmektedir. Fakat bazı Avrupa ülkeleri bunun yerine FEG'in geliştirdiği standart mevzuatı kabul edip yürürlüğe geçirmekte ya da revize ederek kullanma yoluna gitmektedir. Şayet Avrupa çapında daha işlevsel ve genel geçer bir turist rehberliği eğitim sistemi geliştirilebilir ve ülkeler kendilerine entegre edebilirse büyük bir alanda daha standart bir hizmet ortaya koyma şansı oluşabilir.

Avrupa çapında ülkelerin çoğunda turist rehberi olabilmek için eğitim alma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu meslek bilgiye hem sahip olma hem de kullanma üzerine kurulu bir meslek olduğu için ve elbette bilginin çoğu zaman yabancı bir dilde aktarılma gücüne bulunduğu için turist rehberi olabilmek bir dizi eğitimden geçmeyi ve ardından alınan bilgiyi ispatlayacak sınavlarda başarılı olmayı gerektirmektedir. Kalitenin artırılması ve ispatlanması bazı eğitimleri almaktan ve ardından değerlendirmeye katılmaktan geçmektedir. Avrupa'daki pek çok ülke çok fazla turist kabul etmesine rağmen Avrupa genelinde rehber yetiştiren eğitim sistemlerinin belli bir standarda oturtulmaması sebebiyle rehberlerin kalifikasyon farklılıkları görülmektedir.

Rehberlik eğitimi almadan önce belirli bir mezuniyetinin bulunması, mesleğin daha kaliteli icra edilmesine olanak sağlayacaktır. Avrupa'nın birçok ülkesinde eğitim öncesi belli bir seviyede mezuniyet istenmediği görülmektedir. Bu durum daha önce Chowdhary & Prakash (2008) ve Koç (2023) çalışmalarında da belirtilmiştir. Oysaki donanım isteyen bir meslek olan turist rehberliği için, adayların belirlenmiş bir seviyede eğitilmiş olarak turist rehberliği eğitimine başlaması lisansların alımını ardından daha kaliteli rehberlik hizmeti verilmesine olanak sağlayacağından ülkelerin tanıtım ve pazarlaması için oldukça önemlidir.

FEG üyesi Avrupa ülkelerinin çoğunda rehberlik eğitimi genelde kurslarda ya da okullarda eğitim şeklinde verilmektedir. Eğitim okullarda daha uzun zamanda verilmekteyken kurslarda eğitim saat ya da ay bazında bir süreyi kapsamaktadır. Rehberlik eğitimi üzerine yoğunlaşmayı gerektiren bir eğitim olduğundan daha uzun zamana yayılarak daha fazla bilgi aktarılması mesleğin kalitesini arttıracaktır.

Mesleğin gereklilikleri eğitim aşamasında birtakım kriterleri zorunlu kılmaktadır. Bunlar mesleği icra edecek olan rehberin donanımını arttıracak kriterler olduğundan birden çok dalda yerine getirilmesi gereken unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir turist rehberi öncelikle mesleki bilgiye sahip olmak zorunda, bu yüzden eğitim almak zorundadır. Lisansına sahip olma yetkinliğini ispatlamak için sınavlara katılıp başarılı olmak zorundadır. Aynı zamanda öğrendiği bilgiyi yerinde aktarabileceğini göstermelidir. Son olarak ise tüm bunları bir yabancı dilde gerçekleştirmeye yetkin olduğunu kanıtlamak zorundadır. Tüm bu zorunlulukları yerine getiren aday mesleği icra etmek için donanımlı olduğunu ispatlamış olur.

FEG üyesi Avrupa ülkelerinde turist rehberliği eğitiminde öğretilen derslerin çeşitliliği konusunda bir standart bulunmamaktadır. Bunun sebebi ülkelerin farklı tarihi doku, kültür, gelenek görenek, dinsel çeşitlilik, doğal unsurlar gibi faktörler eğitimde çeşitliliğin doğmasına sebep olmaktadır. Örneğin Hollanda da bir rehberin mesleki yeterliliğe ulaşabilmesi için kanal tur rehberliğini öğrenmesi gerekirken, Çek Cumhuriyeti'nde ise ortaçağ mimarisi eğitiminin alınmasının zorunlu olması gibi. Dolayısıyla farklı ihtiyaçları olan ülkelerin bulunması Avrupa'da standart bir turist rehberliği eğitiminin oluşmasını engellemektedir.

Rehber olmak için milliyet şartına bakıldığında ya kendi ülke vatandaşı ya da AB vatandaşı olmanın kısmen yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Avrupa Birliği her ne kadar birden çok ülkeden oluşmuş olsa da birbirlerine karşı katı sınırlarını olmadığı söylenebilir. Bu durum Tanrıseven, Bektaş & Koç (2019) ve Koç (2023) çalışmalarında da vurgulanmıştır.

Lisansın geçerlilik ve kart yenilme sıklığına baktığımızda tüm ülkelerde bilgiye ulaşılammıştır. Bilgi sahibi olunan ülkelerde lisansın ömür boyu geçerli olduğu görülmektedir. Buradaki amaç mesleğin yeterliliğin sürdürülebilmesi için sürekli eğitim anlayışının bulunmasıdır. Bu durum bakıldığında rehberin mesleki açıdan kendini güncel tutması için bir fırsat olarak görülebilir. Türkiye'de önceki yıllarda yılda birkaç seminere katılma gerekliliği bulunurken son zamanlarda aidatını ödemek yeterli olmaktadır. Fakat bu durum rehberin güncelliğini korumasını engelleyebilir. Bu yüzden Türkiye'de güncelliği korumak için kar amacı gütmeyen mesleki gelişim planları oluşturulmalıdır.

Avrupa'da irili ufaklı birçok ülke bulunması Turist rehberliği çalışma alanının ülkesel ya da bölgesel olması durumu etkilemektedir. Yüz ölçümü açısından küçük olan ülkelerin bölgesel ayrıma ihtiyacı olmaması onları ülkesel rehberli yeterli kabul etmeye

teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra bazı ülkelerde farklı hizmet türlerinin bulunması bazı spesifik çalışma alanlarının doğmasına da sebep olmuştur. Örneğin İngiltere'de yüzölçümü olarak geniş ve dağınık ziyaret noktalarının bulunması sürücü rehberliğinin yaygınlaşmasını tetiklemiştir. Bu farklı yapı lisans verilmesi aşamasını da etkilemiş olup, sonuçta farklı kart ve rozet sistemlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bazı ülkelerde kapsamı birbirinden farklı 3 rozetin kullanıldığı görülmektedir.

Sonuç olarak, Avrupa'da birçok ülkede kabul edilmiş ve uygulanmakta olan AB EN standardizasyonu bulunmasına rağmen eğitim sistemi, uygulama ve çıktılarında kabul görmüş bir standart bulunmamaktadır. İleride yapılacak çalışmalarda bu standartlar yeniden irdelenmeli ve ülkeler arasındaki farklılıkların devam edip etmediği ya da belirli standartlara oturup oturmadığı araştırılmalıdır. Türkiye ile diğer kıtalardaki turist rehberlerinin de eğitim sürecindeki benzerlikler ve farklılıklar araştırmacılar tarafından ortaya konulmalıdır. Birbirinden farklı birçok eğitim sisteminin bulunduğu turist rehberliğinde, farklı uygulamalar Türkiye'deki uygulamaların güncellenmesinde kamu kurum ve kuruluşları yetkililerince değerlendirilmeli ve mevcut kanun ve yönetmeliğin güncellenmesinde dikkate alınmalıdır.

İleriki yıllarda yapılacak olan çalışmalar hem Avrupa ülkelerinde tekrarlanabilir hem de diğer kıtalarda karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırmalar ile Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun gelişimi ve güncellemeleri sağlanabilir. Bu sonuçlar TUREB ve Turizm Bakanlığı'na yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Meslek Kanunu'nun bazı maddelerinin değişimi düşünülen bu dönemde, bu ve buna benzer çalışmalar kanun üzerinde yapılacak değişikliklere ve uygulamalara yol gösterici olacaktır.

Kaynakça

- Ağaoğlu, O. K. (1991). *Türkiye'de Turizm Eğitimi ve Etkinliği*. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Ankara.
- Ahipaşaoğlu, S. (2002). *Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Akbulut, O. (2006). *Ege Bölgesindeki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi.
- Ap, J. & Wong, K. K. F. (2001). Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. *Tourism Management*, 22, 551-563.
- Arslantürk, Y. (2003). *A Grubu Seyahat Acentalarının Turist Rehberlerinden Beklentileri ve Beklentilerin Karşılama Derecesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Chowdhary, N. & Prakash, M. (2008). Tour Guide Training in India: A Comparison of Approach and Content with Other Programs. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 8, 161-191.
- Cohen, E. (1985). The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. *Annals of Tourism Research*, 12 (1), 378-398.
- Çakır, A. (2010). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Çalışma Biçimi ve Mesleki Eğitim Süreleri ile İş Tatminleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2010.
- Çokişler, N. (2021). Turist Rehberliği Mevzuatının Tarihsel Değişimi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 17-28.
- Çokişler, N. (2023). Türkiye'de Turist Rehberliği Mesleği: Tarihsel Bir Bakış Açısı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 34 (3), 80-108.
- Duman, G. & Milyıl, Z. (2008). Akademik Görüş: Turist Rehberliği ve Eğitimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 5 (4), 1-6.
- Dünyada Turist Rehberliği Mesleğinin Tarihçesi. 15 Mayıs 2020. <https://caro.org.tr/turist-rehberligi/rehberligin-tarihcesi>.
- Ercenk, G. (1992). Turist Rehberliği Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 14-16.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Gazelci, S. C. & Gazelci, M. (2021). Meslek Kanunu Sonrasında Turist Rehberliğinin Akademik Çalışmalara Yansımaları: Bibliyometrik Bir Analiz. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 161-176.
- Genç, Ö. (1992). *Rehberlik Eğitimine Eleştirel Bir Yaklaşım*. Turizm Eğitim Konferans-Workshop. Yorum Yayın, Ankara.
- Güzel, F. Ö. (2007). *Türkiye İmajının Geliştirilmesinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi.
- Güzel, F. Ö., Türker, A. & Şahin, İ. (2014). Profesyonel Turist Rehberlerinin Algıladıkları Mesleki Engelleri Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 2, 173-190.

İstanbul Dinçer, F., Demirçiftçi, T., Küçükali, S., Erdoğan, M., Balık, M. Azılı, O. & Gökkaya, S. (2017). Avrupa Birliğinde Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Turist Rehberliği Mesleğinin Değerlendirilmesi. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 20-32.

Kaya, A. & Yetgin, D. (2021). Seyahatnamelerde Turist Rehberleri. *Turizm Akademik Dergisi*, 8 (2), 37-55.

Kılıç, A. (2016). *Turist Rehberlerinde Empatik Eğilim ve Çatışma Çözme Davranışı İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi.

Koç, D. E. (2023). Turist Rehberliğine Dünyadan Genel Bir Bakış. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 34 (1), 128-140.

Kozak, N., Akoğlan Kozak, M. ve Kozak, M. (2012). *Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar*. Detay Yayıncılık, Ankara.

Köroğlu, Ö. (2013). Turist rehberlerinin İş Yaşamındaki Rollerini Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 91-112.

Nyahunzvi, D. K. & Njerekai, C. (2013). Tour Guiding in Zimbabwe: Key Issues and Challenges. *Tourism Management Perspectives*, 6, 3-7.

Olçay, A. (2008). Türk Turizmde Eğitimin Önemi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 383-390.

Pelit, E., Çoban, E. & Tomakin, B. N. (2023). Turist Rehberliği Eğitiminde Yaşanan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 6 (1), 52-80.

Polat, T. (2001). *Seyahat İşletmelerinde, Profesyonel Turist Rehberliği Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Turist Rehberliği Meslek Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>. Erişim Tarihi: 10.05.2020

Tangüler, A. (2002). *Profesyonel Turist Rehberliği ve Turist Rehberlerinin Seyahat Acentesi ve Müşteri İlişkileri (Kapadokya Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

Tanrısever, C., Bektaş, İ. & Koç, D. E. (2019). Dünyada Turist Rehberliği Eğitimi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 2 (1), 44-56.

Temizkan, S. P. & Ergün, B. (2018). Türkiye'de Turist Rehberliği Öğretiminin Değerlendirilmesi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 1 (2), 95-104.

Temizkan, S. P. (2010). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Turizm Pazarlamasındaki Rolüne Etkisi Açısından Hizmet İçi Eğitim Seminerleri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, 2010.

Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-120445/turist-rehberligi-meslek-yonetmeligi.html>. Erişim Tarihi: 15.11.2020.

Türkmen, M. T. (2016). *Turist Rehberlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri ile Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi.

Ulama, Ş., Batman, O. & Ulema, H. (2015). Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kariyer Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6 (12), 339-366.

Ural, A. & Pelit, E. (2002). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarının Örgütleniş Biçimleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (4), 218-228.

Yenipınar, U. & Zorkirişci, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 111-136.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

TUREB, <http://www.tureb.org.tr/tr/Page/Detail/62>. Erişim Tarihi: 07.05.2020.

Zengin, B., Eker, N. & Erkol Bayram, G. (2017). Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2), 142-156.